WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 6 października 2009 r.*

W sprawie C-40/08

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao (Hiszpania) postanowieniem z dnia 29 stycznia 2008 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 5 lutego 2008 r., w postępowaniu

Asturcom Telecomunicaciones SL

przeciwko

Cristinie Rodríguez Nogueirze,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: P. Jann, prezes izby, M. Ilešič, A. Tizzano (sprawozdawca), E. Levits i J.J. Kasel, sędziowie,

* Język postępowania: hiszpański.

rzecznik generalny: V. Trstenjak,
sekretarz: R. Grass,

uwzględniając procedurę pisemną,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Asturcom Telecomunicaciones SL przez P. Calderón Plazę i P. Garcíę Ibacetę, abogados,

— w imieniu rządu hiszpańskiego przez J. Lópeza-Medela Básconesa, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu węgierskiego przez K. Veres i R. Somssich, oraz M. Fehéra, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez W. Wilsa i R. Vidala Puiga, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 14 maja 2009 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, s. 29).

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania egzekucyjnego w stosunku do uprawomocnionego wyroku sądu polubownego, którego stronami są: spółka Asturcom Telecomunicaciones SL (zwana dalej „Asturcom") i C. Rodríguez Nogueira, w przedmiocie zapłaty kwot należnych w ramach wykonania umowy abonamentu telefonii komórkowej, którą spółka ta zawarła z tą osobą.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi:

„Państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą

wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”.

4 Artykuł 7 ust. 1 tej dyrektywy brzmi następująco:

„Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami”.

5 Załącznik do dyrektywy zawiera otwarty katalog warunków, które mogą być uznane za nieuczciwe. Wśród nich znajdują się w pkt 1 lit. q) tego załącznika warunki, których celem lub skutkiem jest „wyłączenie lub ograniczenie prawa konsumenta do wystąpienia z powództwem lub skorzystania z innego środka zabezpieczającego, zwłaszcza zaś żądanie od konsumenta poddania sporów wyłącznie pod arbitraż nieobjęty przepisami prawa, bezprawne ograniczenie dostępności dowodów lub przerzucenie na konsumenta ciężaru dowodu, który w związku ze stosowanym prawem powinna dostarczyć druga strona umowy”.

Ustawodawstwo krajowe

6 W prawie hiszpańskim przed nieuczciwymi warunkami umowy chroniła początkowo konsumentów Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios (ogólna ustawa 26/1984 z dnia 19 lipca 1984 r. w sprawie ochrony konsumentów i użytkowników, BOE nr 176 z dnia 24 lipca 1984 r., zwana dalej „ustawą 26/1984”).

7 Ustawa 26/1984 zmieniona została przez Ley 7/1998 sobre Condiciones Generales de la Contratación (ustawę 7/1998 z dnia 13 kwietnia 1998 r. w sprawie ogólnych warunków umów, BOE nr 89 z dnia 14 kwietnia 1998 r., zwaną dalej „ustawą 7/1998"), za pomocą której transponowano dyrektywę 93/13 do prawa wewnętrznego.

8 Ustawa 7/1998 dodała w szczególności do ustawy 26/1984 art. 10a, którego ustęp 1 stanowi: „za nieuczciwe warunki umowy uważa się wszelkie postanowienia, które nie były indywidualnie wynegocjowane i które w sprzeczności z wymogami dobrej wiary powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron, ze szkodą dla konsumenta. Za nieuczciwe warunki umowy uważa się w każdym razie postanowienia wymienione w pierwszym przepisie dodatkowym do niniejszej ustawy […]".

9 Artykuł 8 ustawy 7/1998 stanowi:

„1. Nieważne są ogólne warunki umowy, które naruszają przepisy ustawy lub inne bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa ze szkodą dla drugiej strony umowy, chyba że przepisy te przewidują inną sankcję za ich naruszenie.

2. W szczególności nieważne są nieuczciwe ogólne warunki umów w przypadku umów konsumenckich, za które w każdym razie uważa się umowy określone w art. 10a ogólnej ustawy 26/1984 i w pierwszym przepisie dodatkowym do tej ustawy […]".

10 W czasie gdy miały miejsce okoliczności faktyczne sprawy będącej przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, obowiązującymi przepisami regulującymi postępowanie arbitrażowe były przepisy Ley 60/2003 de Arbitraje (ustawy 60/2003 z dnia 23 grudnia 2003 r. o sądownictwie polubownym, BOE nr 309 z dnia 26 grudnia 2003 r., zwanej dalej „ustawą 60/2003").

11 Artykuł 8 ust. 4 i 5 ustawy 60/2003 stanowił:

„4. Sądem właściwym do rozpoznania wniosku o wszczęcie egzekucji wyroku sądu polubownego jest sąd pierwszej instancji właściwy dla miejsca, w którym został wydany wyrok sądu polubownego, zgodnie z art. 545 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego […].

5. Sądem właściwym do rozpoznania skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jest Audiencia Provincial właściwa dla miejsca, w którym został on wydany".

12 Artykuł 22 ust. 1 i 2 ustawy 60/2003 stanowił:

„1. Sąd polubowny może orzec o własnej właściwości, w tym również o istnieniu lub skuteczności zapisu na sąd polubowny lub każdego innego zarzutu, którego uwzględnienie sprzeciwiałoby się rozpoznaniu sprawy co do istoty. W tym względzie zapis na sąd polubowny zawarty w umowie należy traktować jako porozumienie niezależne od pozostałych postanowień tej umowy. Orzeczenie sądu polubownego uznające umowę za nieważną nie powoduje nieważności zapisu na sąd polubowny.

2. Zarzuty, o których mowa w poprzednim ustępie, należy podnieść najpóźniej w chwili złożenia odpowiedzi na wezwanie na arbitraż. Podniesienie takiego zarzutu przez stronę nie jest wyłączone przez okoliczność, że strona powołała arbitra lub brała udział w jego powołaniu. Zarzut przekroczenia przez sąd polubowny jego kompetencji powinien zostać podniesiony niezwłocznie po tym, gdy podczas postępowania arbitrażowego zostanie podniesione zagadnienie wykraczające poza zakres tej właściwości.

Sąd polubowny może dopuścić później podniesione zarzuty jedynie w przypadku, gdy zwłoka jest uzasadniona".

13 Artykuł 40 tej ustawy brzmiał następująco:

„Od końcowego wyroku sądu polubownego przysługuje skarga o uchylenie na zasadach określonych w niniejszym tytule".

14 Artykuł 41 ust. 1 ustawy 60/2003 stanowił:

„Wyrok sądu polubownego może zostać uchylony jedynie wówczas, gdy strona wnosząca o uchylenie podniesie i wykaże, że:

[…]

f) wyrok sądu polubownego narusza porządek publiczny.

[…]"

15 Zgodnie z przepisami art. 41 ust. 4 tej ustawy skargę o uchylenie wnosi się w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia wyroku sądu polubownego.

16 Artykuł 43 ustawy 60/2003 stanowił:

„Prawomocny wyrok sądu polubownego ma powagę rzeczy osądzonej i w stosunku do niego przysługuje jedynie skarga rewizyjna, zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego dotyczącymi prawomocnych wyroków".

17 Artykuł 44 tej ustawy stanowił:

„Egzekucja wyroków sądu polubownego podlega przepisom kodeksu postępowania cywilnego oraz niniejszego tytułu".

18 Artykuł 517 ust. 2 pkt 2 Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (ustawy 1/2000 z dnia 7 stycznia 2000 r. kodeks postępowania cywilnego, BOE nr 7 z dnia 8 stycznia 2000 r., zwanej dalej „kodeksem postępowania cywilnego") stanowi, że wyroki względnie orzeczenia sądów polubownych mogą podlegać egzekucji.

19 Artykuł 559 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego brzmi następująco:

„Dłużnik może również wnieść pozew przeciwegzekucyjny podnosząc następujące uchybienia proceduralne:

1. nieposiadanie przez dłużnika charakteru prawnego lub przedstawiciela, o których mowa we wniosku;

2. nieposiadanie przez wierzyciela zdolności procesowej lub przedstawiciela lub brak potwierdzenia posiadania charakteru prawnego lub przedstawiciela, o których mowa we wniosku;

3. całkowita nieważność klauzuli wykonalności ze względu na brak w orzeczeniu lub wyroku sądu polubownego orzeczenia o zasądzeniu, ze względu na to, że przedłożony dokument nie spełnia wymogów prawnych, by podlegać egzekucji lub ze względu na naruszenie przy nadaniu klauzuli wykonalności przepisów art. 520 niniejszej ustawy;

4. jeżeli tytułem egzekucyjnym jest wyrok sądu polubownego niesporządzony w formie aktu notarialnego, brak jego uwierzytelnienia”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

20 C. Rodríguez Nogueira zawarła w dniu 24 maja 2004 r. z Asturcom umowę o abonament telefonii komórkowej. Umowa ta zawierała zapis na sąd polubowny, w którym wszelkie spory dotyczące wykonania tej umowy zostały poddane pod rozstrzygnięcie Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidad (Europejskiego stowarzyszenia arbitrażu i polubownego rozstrzygania sporów, zwanego dalej „AEADE"). Siedziba tego organu arbitrażowego, która nie została wskazana w umowie, znajduje się w Bilbao.

21 Ponieważ C. Rodríguez Nogueira nie zapłaciła kilku rachunków i wypowiedziała umowę przed upływem minimalnego okresu obowiązywania abonamentu, Asturcom wszczęła przeciwko niej postępowanie arbitrażowe przed AEADE.

22 Wyrokiem sądu polubownego z dnia 14 kwietnia 2005 r. C. Rodríguez Nogueira została zobowiązana do zapłaty kwoty 669,60 EUR.

23 Ponieważ C. Rodríguez Nogueira nie wniosła skargi o uchylenie tego wyroku sądu polubownego, wyrok ten uprawomocnił się.

24 W dniu 29 października 2007 r. Asturcom wniosła do Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao wniosek o wszczęcie egzekucji wspomnianego wyroku sądu polubownego.

25 W postanowieniu odsyłającym sąd ten stwierdza, że zapis na sąd polubowny zawarty w umowie abonamentu ma charakter nieuczciwego warunku umowy, w szczególności ze względu na to, że po pierwsze, koszty, na które konsument był narażony, aby udać się do miejsca siedziby organu arbitrażowego, przekraczały kwotę będącą przedmiotem sporu przed sądem krajowym. Po drugie, zdaniem tego sądu, siedziba ta znajduje się

w znacznym oddaleniu od miejsca zamieszkania konsumenta i nie została wskazana w umowie. Wreszcie, organ ten sam opracowuje umowy, z których następnie korzystają przedsiębiorstwa telekomunikacyjne.

26 Jednakże sąd krajowy zwraca również uwagę, że z jednej strony, ustawa 60/2003 nie zezwala sądowi polubownemu na podniesienie z urzędu nieważności nieuczciwych zapisów na sąd polubowny, a z drugiej strony, kodeks postępowania cywilnego nie zawiera żadnych przepisów w sprawie oceny przez sąd właściwy do rozpoznania wniosku o wszczęcie egzekucji uprawomocnionego wyroku sądu polubownego tego, czy zapisy na sąd polubowny mają charakter nieuczciwych warunków umowy.

27 W tych okolicznościach, ponieważ Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao żywił wątpliwości w przedmiocie zgodności ustawodawstwa krajowego z prawem wspólnotowym, w szczególności w zakresie krajowych przepisów proceduralnych, postanowił on zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy ochrona konsumentów wynikająca z [dyrektywy 93/13] wymaga, by sąd rozpoznający wniosek o egzekucję dotyczący prawomocnego wyroku sądu polubownego, wydanego bez stawiennictwa konsumenta, zbadał z urzędu nieważność zapisu na sąd polubowny, a w następstwie tego uchylił wyrok sądu polubownego uznawszy, że rzeczony zapis zawiera nieuczciwy warunek umowy działający na niekorzyść konsumenta?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

28 W pytaniu prejudycjalnym sąd krajowy dąży w istocie do ustalenia, czy dyrektywę 93/13 należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy rozpoznający wniosek o wszczęcie egzekucji wyroku sądu polubownego, który nabrał powagi rzeczy osądzonej, wydanego bez stawiennictwa konsumenta, jest zobowiązany do podniesienia z urzędu nieuczci-

wego charakteru zapisu na sąd polubowny znajdującego się w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, a także do uchylenia tego wyroku.

29 Aby udzielić odpowiedzi na zadane pytanie, należy przypomnieć na wstępie, że ustanowiony przez dyrektywę 93/13 system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania, i związku z tym godzi on się na warunki umowy zredagowane wcześniej przez przedsiębiorcę, nie mając wpływu na ich treść (wyroki: z dnia 27 czerwca 2000 r. w sprawach połączonych od C-240/98 do C-244/98 Océano Grupo Editorial i Salvat Editores, Rec. s. I-4941, pkt 25; z dnia 26 października 2006 r. w sprawie C-168/05 Mostaza Claro, Zb.Orz. s. I-10421, pkt 25).

30 Ze względu na tę słabszą pozycję jednej ze stron art. 6 ust. 1 tej dyrektywy stanowi, że nieuczciwe warunki nie są wiążące dla konsumentów. Jak wynika z orzecznictwa, jest to przepis bezwzględnie obowiązujący, który zmierza do zastąpienia formalnej równowagi praw i obowiązków stron, ustanowionej w umowie, równowagą rzeczywistą, która przywraca równość stron (ww. wyrok w sprawie Mostaza Claro, pkt 36; wyrok z dnia 4 czerwca 2009 r. w sprawie C-243/08 Pannon GSM, Zb.Orz. s. 4713, pkt 25).

31 W celu zapewnienia zamierzonej przez dyrektywę ochrony Trybunał podkreślał również wielokrotnie, że ta nierówność między konsumentem a przedsiębiorcą może zostać zrównoważona jedynie poprzez pozytywną interwencję podmiotu niebędącego stroną umowy (ww. wyroki w sprawach połączonych Océano Grupo Editorial i Salvat Editores, pkt 27; w sprawie Mostaza Claro, pkt 26).

32 To w świetle tych zasad Trybunał orzekł więc, że sąd krajowy zobowiązany jest do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowne mają charakter nieuczciwy (ww. wyrok w sprawie Mostaza Claro, pkt 38).

33 Niniejsza sprawa różni się jednak od przytoczonej wyżej sprawy Mostaza Claro, ponieważ C. Rodríguez Nogueira zachowała całkowitą bierność w toku poszczególnych postępowań związanych z jej sporem z Asturcom, a w szczególności nie wystąpiła ze skargą o uchylenie wyroku sądu polubownego wydanego przez AEADE w celu sprzeciwienia się nieuczciwemu charakterowi zapisu na sąd polubowny, tak że wyrok ten nabrał w międzyczasie powagi rzeczy osądzonej.

34 W tych okolicznościach należy ustalić, czy wymóg zastąpienia formalnej równowagi praw i obowiązków stron, ustanowiony w umowie, równowagą rzeczywistą, która przywraca równość stron, zobowiązuje sąd rozpoznający sprawę egzekucyjną do tego, by udzielił konsumentowi bezwzględnej ochrony, nawet przy braku jakiegokolwiek działania konsumenta zmierzającego do skierowania sprawy do sądu w celu obrony swoich praw oraz pomimo krajowych uregulowań proceduralnych wprowadzających zasadę powagi rzeczy osądzonej.

35 W tym względzie należy na wstępie przypomnieć, jaką wagę zarówno we wspólnotowym porządku prawnym, jak i w krajowych porządkach prawnych ma zasada powagi rzeczy osądzonej.

36 Trybunał miał już bowiem sposobność wskazać, że dla zapewnienia stabilności prawa i stosunków prawnych, jak też prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości istotne jest, aby orzeczenia sądowe, które stały się prawomocne po wyczerpaniu przysługujących środków odwoławczych lub po upływie przewidzianych dla tych środków terminów, były niepodważalne (wyroki: z dnia 30 września 2003 r. w sprawie C-224/01 Köbler, Rec. s. I-10239, pkt 38; z dnia 16 marca 2006 r. w sprawie C-234/04 Kapferer, Zb.Orz. s. I-2585, pkt 20; z dnia 3 września 2009 r. w sprawie C-2/08 Fallimento Olimpiclub, Zb.Orz. s. I-7501, pkt 22).

37 Zatem zgodnie z orzecznictwem Trybunału prawo wspólnotowe nie zobowiązuje sądu krajowego do odstąpienia od stosowania krajowych przepisów proceduralnych nadających powagę rzeczy osądzonej danemu orzeczeniu, nawet jeśli umożliwiłoby to usunięcie naruszenia przepisu prawa wspólnotowego, bez względu na jego charakter,

które wynika z tego orzeczenia (zob. w szczególności wyroki: z dnia 1 czerwca 1999 r. w sprawie C-126/97 Eco Swiss, Rec. s. I-3055, pkt 47, 48; w ww. sprawie Kapferer, pkt 21; w ww. sprawie Fallimento Olimpiclub, pkt 23).

38 W braku uregulowań wspólnotowych w tym zakresie tryb wykonania zasady powagi rzeczy osądzonej należy do wewnętrznego porządku prawnego państw członkowskich na mocy zasady ich autonomii proceduralnej. Tryb ten nie może być jednak mniej korzystny od trybu dotyczącego podobnych sytuacji w prawie krajowym (zasada równoważności) ani czynić wykonywania uprawnień przyznanych przez prawo wspólnotowe nadmiernie utrudnionym lub praktycznie niemożliwym (zasada skuteczności) (zob. w szczególności ww. wyroki: w sprawie Kapferer, pkt 22; w sprawie Fallimento Olimpiclub, pkt 24).

39 W pierwszej kolejności, jeśli chodzi o zasadę skuteczności, należy przypomnieć, że Trybunał orzekał już, że każdy przypadek, w którym powstaje pytanie, czy krajowe przepisy proceduralne czynią niemożliwym lub zbyt utrudnionym stosowanie prawa wspólnotowego, należy rozpatrywać z uwzględnieniem miejsca danego przepisu w całości procedury, jej przebiegu i jej cech szczególnych, przed poszczególnymi sądami krajowymi. W tej perspektywie należy uwzględnić, w razie potrzeby, zasady znajdujące się u podstaw krajowego systemu prawnego, takie jak ochrona prawa do obrony, zasady pewności prawa i prawidłowego przebiegu postępowania (wyroki: z dnia 14 grudnia 1995 r. w sprawie C-312/93 Peterbroeck, Rec. s. I-4599, pkt 14; ww. wyrok w sprawie Fallimento Olimpiclub, pkt 27).

40 W niniejszym przypadku wyrok sądu polubownego będący przedmiotem sporu przed sądem krajowym uprawomocnił się, ponieważ zainteresowany konsument nie wniósł skargi o jego uchylenie w przysługującym w tym celu terminie.

41 W tym względzie należy zwrócić uwagę, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem ustalenie rozsądnych terminów do wniesienia środków prawnych pod rygorem prekluzji leży w interesie pewności prawa (zob. podobnie wyroki: z dnia 16 grudnia 1976 r. w sprawie 33/76 Rewe-Zentralfinanz i Rewe-Zentral, Rec. s. 1989, pkt 5; z dnia 10 lipca 1997 r. w sprawie C-261/95 Palmisani, Rec. s. I-4025, pkt 28; z dnia 12 lutego 2008 r. w sprawie C-2/06 Kempter, Zb.Orz. s. I-411, pkt 58). Tego rodzaju terminy nie

powodują bowiem tego, że wykonywanie uprawnień przyznanych przez prawo wspólnotowe staje się nadmiernie utrudnione lub praktycznie niemożliwe (zob. podobnie wyrok z dnia 24 września 2002 r. w sprawie C-255/00 Grundig Italiana, Rec. s. I-8003, pkt 34).

42 Należy więc sprawdzić, czy rozsądnym jest termin dwóch miesięcy, określony w art. 41 ust. 4 ustawy 60/2003, z upływem którego, jeżeli nie zostanie wniesiona skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego, staje się on prawomocny i nabiera w ten sposób powagi rzeczy osądzonej.

43 W niniejszym przypadku należy stwierdzić, po pierwsze, że jak już Trybunał orzekał, sześćdziesięciodniowy termin na zaskarżenie sam w sobie nie budzi zastrzeżeń (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Peterbroeck, pkt 16).

44 Taki termin prekluzyjny jest bowiem rozsądny jeśli chodzi o dokonanie oceny, czy istnieją powody pozwalające zakwestionować wyrok sądu polubownego, oraz w razie potrzeby, dla przygotowania skargi o uchylenie tego wyroku. W tym względzie należy zwrócić uwagę, że w niniejszej sprawie nie został w ogóle podniesiony argument, że krajowe przepisy proceduralne regulujące kwestię wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, a w szczególności wyznaczony w tym celu dwumiesięczny termin, nie są rozsądne.

45 Z drugiej strony należy wskazać, że zgodnie z art. 41 ust. 4 ustawy 60/2003 termin rozpoczyna swój bieg z chwilą doręczenia wyroku sądu polubownego. Tak więc w niniejszej sprawie konsument nie mógłby znaleźć się w sytuacji, w której termin na wniesienie skargi rozpocząłby swój bieg, czy nawet by upłynął, zanim nawet dowiedziałby się on o skutkach wynikających dla niego z nieuczciwego zapisu na sąd polubowny.

46 W tych okolicznościach taki termin na wniesienie skargi okazuje się być zgodny z zasadą skuteczności, ponieważ sam w sobie nie powoduje tego, że wykonywanie uprawnień przyznanych konsumentom przez dyrektywę 93/13 staje się praktycznie niemożliwe lub nadmiernie utrudnione (zob. podobnie wyrok z dnia 27 lutego 2003 r. w sprawie C-327/00 Santex, Rec. s. I-1877, pkt 55).

47 W każdym razie przestrzeganie zasady skuteczności nie może sięgać w okolicznościach takich jak okoliczności sprawy przed sądem krajowym tak dalece, by wymagać od sądu krajowego nie tylko naprawienia skutków zaniechania o charakterze proceduralnym ze strony konsumentów nieznających swoich praw, jak w ww. sprawie Mostaza Claro, lecz również skompensowania w całości absolutnej bierności zainteresowanego konsumenta, takiego jak pozwana w postępowaniu przed sądem krajowym, która ani nie uczestniczyła w postępowaniu arbitrażowym, ani nie wniosła skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, który przez to się uprawomocnił.

48 W świetle powyższych rozważań należy stwierdzić, że ustanowione w hiszpańskim systemie prawnym przepisy proceduralne dotyczące ochrony konsumentów przed nieuczciwymi warunkami umów nie sprawiają, że wykonywanie uprawnień przyznanych konsumentom przez dyrektywę 93/13 staje się niemożliwe lub nadmiernie utrudnione.

49 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o zasadę równoważności, wymaga ona, by warunki nałożone przez prawo krajowe w celu podniesienia z urzędu przepisu prawa wspólnotowego nie były mniej dogodne niż warunki stosowania z urzędu uregulowań prawa krajowego posiadających tę samą rangę (zob. podobnie w szczególności wyrok z dnia 14 grudnia 1995 r. w sprawach połączonych C-430/93 i C-431/93 van Schijndel i van Veen, Rec. s. I-4705, pkt 13, 17 i przytoczone tam orzecznictwo).

50 W celu sprawdzenia, czy w sprawie zawisłej przed sądem krajowym przestrzegana jest wspomniana zasada, zadaniem sądu krajowego, który jako jedyny posiada bezpośrednią wiedzę na temat szczegółowych zasad proceduralnych dotyczących skarg w zakresie prawa wewnętrznego, jest zbadanie zarówno przedmiotu, jak i zasadniczych cech występujących w systemie krajowym skarg, które są do niej podobne (zob. w szczególności wyrok z dnia 16 maja 2000 r. w sprawie C-78/98 Preston i in., Rec. s. I-3201, pkt 49, 56). Jednakże mając w perspektywie ocenę, której będzie musiał dokonać ten sąd

krajowy, Trybunał może dostarczyć mu pewnych wskazówek w zakresie wykładni prawa wspólnotowego (zob. ww. wyrok w sprawie Preston i in., pkt 50).

51 Tymczasem, jak przypomniano w pkt 30 niniejszego wyroku, należy wskazać, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 jest przepisem bezwzględnie obowiązującym. Należy ponadto zwrócić uwagę, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału ta dyrektywa jako całość stanowi, zgodnie z art. 3 ust. 1 lit. t) WE, środek niezbędny do osiągnięcia zadań powierzonych Wspólnocie Europejskiej, a w szczególności podniesienia poziomu i jakości życia na całym jej obszarze (ww. wyrok w sprawie Mostaza Claro, pkt 37).

52 Tak więc, z uwagi na charakter i wagę interesu publicznego leżącego u podstaw ochrony udzielanej przez dyrektywę 93/13 konsumentom, należy stwierdzić, że art. 6 tej dyrektywy należy uznać za równoważny z krajowymi przepisami posiadającymi w ramach krajowego porządku prawnego rangę zasad porządku publicznego.

53 Wynika z tego, że jeżeli sąd krajowy rozpatrujący wniosek o wszczęcie egzekucji wyroku sądu polubownego powinien, zgodnie z krajowymi przepisami proceduralnymi, dokonać z urzędu oceny sprzeczności zapisu na sąd polubowny z krajowymi zasadami porządku publicznego, jest on również zobowiązany do dokonania z urzędu oceny nieuczciwego charakteru tego zapisu pod kątem art. 6 tej dyrektywy, jeżeli dysponuje on niezbędnymi w tym celu informacjami na temat okoliczności prawnych i faktycznych (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Pannon GSM, pkt 32).

54 Obowiązek taki spoczywa na sądzie krajowym również wtedy, gdy sądowi temu przysługuje jedynie możliwość dokonania z urzędu oceny naruszenia przez ten zapis krajowych zasad porządku publicznego (zob. podobnie ww. wyroki: w sprawach połączonych van Schijndel i van Veen, pkt 13, 14, 22: w sprawie Kempter, pkt 45).

55 Tymczasem jeśli chodzi o sprawę zawisłą przed sądem krajowym, zdaniem rządu hiszpańskiego, sąd rozpoznający sprawę egzekucyjną w przedmiocie uprawomocnionego wyroku sądu polubownego jest właściwy do dokonania z urzędu oceny nieważności zapisu na sąd polubowny, znajdującego się w umowie zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, ze względu na to, że zapis ten narusza zasady porządku publicznego. Istnienie takiej kompetencji zostało zresztą uznane w szeregu niedawnych wyroków Audiencia Provincial de Madrid oraz Audiencia Nacional.

56 Zatem sąd krajowy powinien sprawdzić, czy jest tak w zawisłym przed nim sporze.

57 Wreszcie, jeśli chodzi o skutki stwierdzenia przez sąd rozpoznający sprawę egzekucyjną istnienia nieuczciwego zapisu na sąd polubowny w umowie zawartej przez przedsiębiorcę z konsumentem, należy przypomnieć, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 wymaga od państw członkowskich, by ustanowiły one przepisy, zgodnie z którymi nieuczciwe warunki umowy nie są wiążące dla konsumentów „na mocy prawa krajowego".

58 Zatem zgodnie z tym, co zasugerował rząd węgierski w uwagach na piśmie, sąd krajowy ma za zadanie wyciągnąć, zgodnie z prawem krajowym, wszelkie konsekwencje, które powoduje istnienie nieuczciwego zapisu na sąd polubowny w stosunku do wyroku sądu polubownego, pod warunkiem, że zapis ten nie będzie wiążący dla konsumenta.

59 Z uwagi na powyższe, na zadane pytanie należy odpowiedzieć, że dyrektywę 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż sąd krajowy rozpoznający wniosek o wszczęcie egzekucji wyroku sądu polubownego, który nabrał powagi rzeczy osądzonej, wydanego bez stawiennictwa konsumenta, powinien, jeżeli dysponuje on niezbędnymi w tym celu informacjami na temat okoliczności prawnych i faktycznych, dokonać z urzędu oceny nieuczciwego charakteru zapisu na sąd polubowny, znajdującego się w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli zgodnie z krajowymi przepisami proceduralnymi może on dokonać takiej oceny w ramach podobnych skarg występujących w systemie krajowym. Jeśli tak jest, sąd ten ma za zadanie wyciągnąć

wszelkie wynikające z tego zgodnie z prawem krajowym konsekwencje w celu zapewnienia, by zapis ten nie był wiążący dla konsumenta.

W przedmiocie kosztów

60 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Dyrektywę Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy rozpoznający wniosek o wszczęcie egzekucji wyroku sądu polubownego, który nabrał powagi rzeczy osądzonej, wydanego bez stawiennictwa konsumenta, powinien, jeżeli dysponuje on niezbędnymi w tym celu informacjami na temat okoliczności prawnych i faktycznych, dokonać z urzędu oceny nieuczciwego charakteru zapisu na sąd polubowny, znajdującego się w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli zgodnie z krajowymi przepisami proceduralnymi może on dokonać takiej oceny w ramach podobnych skarg występujących w systemie krajowym. Jeśli tak jest, sąd ten ma za zadanie wyciągnąć wszelkie wynikające z tego zgodnie z prawem krajowym konsekwencje w celu zapewnienia, by zapis ten nie był wiążący dla konsumenta.

Podpisy